

Izvješće o provedenom ispitivanju dionika u procesu izrade modela upravljanja centrom za mlade u Šibeniku

ŠIBENIK, LIPANJ 2023.

Maja Šintić, mag.paed., mag.soc.

Sadržaj

Uvod	2
Okvir	5
Ispitivanje potreba dionika.....	10
Analiza podataka	12
Zaključne napomene	25
Literatura	28
Internetski izvori.....	29

Nositelj projekta:

Udruga mladih "Mladi u Europskoj uniji"

Partner na projektu:

Grad Šibenik Grad Šibenik
Republika Hrvatska

Financirano:

Sufinancira
Europska unija

Ova publikacija izražava isključivo stajalište njenih autora i Komisija se ne može smatrati odgovornom prilikom uporabe informacija koje se u njoj nalaze.

Uvod

Grad Šibenik je Strategijom razvoja urbanog područja Šibenik za razdoblje od 2021.-2027.¹ pod mjerom 1.2.1. *Razvoj urbanog područja atraktivnog za život* predvidio uređenje Centra za mlade u prostoru bivše vojarne Bribirskih knezova i to spajanjem dvaju objekata u multifunkcionalni prostor za umjetničke, kulturne, sportske i društvene sadržaje. Za spomenuti projekt idejno je rješenje izrađeno 2020. i u opisu se naglašava heterogenost prostora koji reflektira svakodnevicu heterogene skupine kakvi su mladi².

U Šibeniku je prisutnost mladih kao civilnih aktera okupljenih u neformalnim i formalnim inicijativama kontinuirano prisutna od početaka 2000-tih godina i osnivanja Kluba mladih Šibenik. Od tada traje period zagovaranja izgradnje multifunkcionalnih prostora u kojima bi se realizirale različite aktivnosti usmjerene društvenoj i kulturnoj participaciji mladih te osiguravanju njihova kvalitetnog provođenja slobodnog vremena kao i uključenosti u društveni život lokalne zajednice. Klub mladih Šibenik, koji je djelovao od 2001. do 2015. godine u manjem prostoru u ulici I.Zaninovića dio je kulturno-umjetničkih programa izvodio na javnim gradskim površinama i nešto udaljenijoj Martinskoj. 2008., odnosno 2009., u Šibeniku se javljaju još dvije organizacije mladih, „Udruga mladih – mladi u Europskoj Uniji“ i „Šibenska udruga mladih Š.U.M.“ koje djeluju u dva manja prostora u širem centru grada do 2015. kada se nakon niza zagovaračkih aktivnosti raznih organizacija (BUM – konferencija o budućnosti mladih i izrade strateških dokumenata za odabir udruga stanara i upravljanje zgradom) udrugama otvara mogućnost preseljenja u takozvanu Narančastu zgradu, gdje djeluje trenutno 5 organizacija civilnog društva i niz neformalnih inicijativa. Iako je podrška grada Šibenika u iznalaženju prostornih rješenja za organizacije civilnog društva omogućila kontinuitet rada udruga, pitanje prostorne infrastrukture i uvjeta za održavanje programa, pa i širenje programa za mlade u gradu nije do kraja riješeno zbog nedostatnog financiranja i održavanja postojeće prostorne infrastrukture za mlade, potkapacitiranosti organizacija civilnog društva za adekvatnijim sudjelovanjem u financiranju održavanja prostorne infrastrukture, ali i zbog projektnih uvjeta rada i funkcioniranja koji udrugama donose

---

¹ [Nacrt Strategije razvoja urbanog područja Šibenik za razdoblje 2021.-2027. i Strateške studije o utjecaju "Strategije razvoja urbanog područja Šibenik za razdoblje 2021.-2027." na okoliš - Službene stranice Grada Šibenika \(sibenik.hr\)](#)

² Selak, A., Crnogaća, D. (2020) Idejno rješenje centra za mlade Šibenik, ustupljeno na korištenje u procesu ispitivanja dionika

nesigurnost i diskontinuitet u mogućnostima financiranja različitih oblika programa i aktivnosti na nacionalnoj razini. Probleme i potrebe u pogledu prostornih kapaciteta, zajedno s udrugama mladih, dijele i drugačije programske usmjerene organizacije civilnog društva koje se u Šibeniku pojavljuju kao akteri nezavisne kulturne scene, bilo da su usmjerene na rad u umjetnosti, kulturi ili sportu, a dio potreba za izvođenje programa i predstavljanje rada udruga i druge kulturne programe riješeno je otvaranjem multifunkcionalne dvorane Kuće umjetnosti Arsen u 2021. godini.

Projekt „Krešimir“ koji se u Šibeniku provodio krajem 2018. i u 2019. godini mapirao je stanje u kulturi grada Šibenika i iznjedrio akcijski plan sudioničkog upravljanja u kulturi grada Šibenika³ te postavio temelje uspostave javno-civilnog partnerstva u budućnosti razvoja prostorne društveno-kulturne infrastrukture. Poziv u okviru kojeg je taj projekt financiran imao je za cilj podizanje kapaciteta za razvoj sudioničkog oblika upravljanja u prostorima društveno-kulturnih centara diljem RH, budući da je takav model prepoznat kao onaj koji može osigurati daljnju demokratizaciju i pravo na pristup kulturi samim građanima/kama. Tijekom ispitivanja provedenog među dionicima u kulturi, pokazalo se, postoji slaganje oko potrebe uspostave sudioničkog upravljanja u kulturi, razvijene suradnje i partnerstva između gradskih struktura, ustanova i udruga, a detektirani su i zajednički problemi: financiranja programa, prostorne nedostatnosti i sezonalnosti kulturne ponude u gradu. Od 41 aktivne identificirane organizacije civilnog društva koje djeluju u kulturi i umjetnosti, njih čak polovina nema prostor za rad i djelovanje, a nedostatak financija za rad navode kao temeljni problem funkcioniranja organizacije. Pitanje financija slijedi nedostatak prostora i tehničkih uvjeta za rad kao i znanja i alata za profesionalizaciju organizacije i adekvatnije financiranje neovisno od lokalnog proračuna. Udruge ocjenjuju pozitivnom suradnju s Gradom Šibenikom, a od Ustanova uglavnom surađuju s Javnom ustanovom Tvrđava kulture, Turističkom zajednicom i Gradskom knjižnicom što se može objasniti suradnjama temeljenim na financiranju rada (JLS, TZ) i suradnjama temeljenima na prostorno-tehničkim resursima (JU TKŠ, GK Juraj Šižgorić). Od 2021. u gradu intenzivno razvija programe u kulturi i Nezavisni kulturni centar Azimut koji se pojavljuje kao nova suradnička mreža okupljena oko prostora galerije i kluba Azimut, a koja intenzivira, potiče i promiče suradnje JLS-a, ustanova u kulturi i organizacija civilnog društva.

---

³ [Dokumenti :: Krešimir \(kresimir.hr\)](http://kresimir.hr)

Sportske udruge u gradu Šibeniku čine različite organizacije koje sportu pristupaju na rekreativan i/ili profesionalan način. Ukupno je 208 organizacija u sportu registrirano u registru udruga na području grada Šibenika. Idejnim rješenjem budućeg Centra za mlade predviđeno je uređenje vanjskih i unutarnjih prostora za bavljenje sportskom rekreacijom, skate park i dvorane za penjanje što proizlazi iz deficita takvih prostora u gradu. Ostatak sportskih potreba i nedostataka prostora za kvalitetno provođenje sportskih aktivnosti grad planira riješiti uređenjem nove rekreativne i sportske zone Jamnjak koja je pod mjerom 3.1.1. navedena kao strateški projekt u sklopu već spomenute Strategije razvoja urbanog područja grada Šibenika. Osim nje, postoje i drugi, manji projekti planirani za razvijanje sportske infrastrukture grada.

Iz gradskog proračuna za 2023. vidljivo je kako se za kulturu izdvaja 22,12% proračuna Upravnog odjela za društvene djelatnosti, za sport 8.16%, a za civilno društvo 0.37%. Izdvajanja za kulturu na razini ukupnog proračuna iznose 10,93%⁴. Organizacije civilnog društva pretežno se financiraju se u okviru Javnih potreba i javnih potreba u kulturi grada Šibenika, pa je u 2023 kulturnim udrugama s tog poziva dodijeljeno 86.269,00 EUR za redovite izdatke kulturnih udruga i još 79.633,00 EUR za Šibensko kulturno ljetno. Udrugama civilnog društva u pogledu razvoja civilnog društva na natječaju za 2023. dodijeljeno 45.461,00 EUR.

U Šibeniku postoji dug kontinuitet nezavisne, kulturne i civilne scene, sportskog i kulturnog amaterizma i profesionalnih organizacija. Bez obzira na činjenicu da su organizacije civilnog društva opterećene problemima i poteškoćama financiranja, prostornom i tehničkom infrastrukturnom opremljenošću i drugim problemima koji se pojavljuju kao opća mjesta civilnog društva u Republici Hrvatskoj u Šibeniku su razvidne uspostavljene mreže suradnja JLS-a, organizacija civilnog društva i kontinuitet proizvodnje kulturno-umjetničkih, sportskih i ostalih programa koji su prepoznatljivi u lokalnoj sredini. U tom smislu, planirani centar za mlade može ponuditi organizacijama priliku za daljnje razvijanje suradnje, profesionalizaciju rada i otklanjanje poteškoća s kojima se trenutno suočavaju.

---

⁴[Proračun u malom - 2021 \(sibenik.hr\)](https://www.sibenik.hr/proracun-u-malom-2021)

Okvir

U nalazima istraživanja Ilišin, V. i Spajić Vrkaš (2017.) prepoznatljiv je rizik od socijalne isključenosti mladih od kojih jedna četvrtina živi u riziku od siromaštva i posljedičnog pomanjkanja šansi u društvu. Mladi u istraživanju prebacuju odgovornost za poticanje mladih na djelovanje na institucionalne aktere te naglašavaju važnost uvažavanja mišljenja mladih, osnivanje klubova mladih, zastupljenosti mladih u tijelima koja donose odluke i provođenje građanskog obrazovanja. Kod mladih jača nepovjerenje u institucije i demokratske institucije te slabi razumijevanje za ustavne vrednote. Što se tiče provođenja slobodnog vremena, većina mladih raspolaže s 3 do 4 sata dnevno slobodnog vremena, a zadržava se primat kulture dokolice (druženje s prijateljima, odlazak u kafić) kao dominantan tip provođenja slobodnog vremena, uz velik porast orijentiranosti na tehnologije i digitalne sadržaje. Mladi su uz to skloni različitim oblicima rizičnih ponašanja. Mustapić, Milas i Dergić (2022.) kulturne aktivnosti mladih dijele na participaciju u domeni visoke kulture, popularne online kulture i popularne glazbene kulture. Obrasce potrošnje iz domene visoke i tradicionalne kulture mladi sve više zamjenjuju online sadržajima i slušanjem glazbe, a socijalni status mladih tek djelomično objašnjava kulturnu participaciju mladih, kao i utjecaj roditeljske kulturne participacije. Prosječno sudjelovanje mladih nisko je u svim ispitivanim aktivnostima (njih 21), najniže u aktivnostima tzv. visoke kulture, dok prag „često“ prelaze jedino aktivnosti slušanja glazbe, aktivnog sudjelovanja u sportu i gledanja, čitanja i slušanja online sadržaja. Još su zastupljene aktivnosti igranja digitalnih igara, posjećivanja kina/filmskih sadržaja, sportskih sadržaja, odlazaka na koncerte. Dakle, najčešće adolescenti sudjeluju u nekom od sadržaja popularne kulture. Socijalizacija kulturne potrošnje u visokoj kulturi poglavito se događa zahvaljujući sudjelovanju učenika u školskim aktivnostima, dok su vršnjaci zaslužni za socijalizaciju kulturne potrošnje iz domene popularne kulture. Međutim, socijalizacija koja se odvija u školi slabo je u vezi s daljnjom kulturnom potrošnjom mladih, dok je ona koja se odvija u obiteljskom domu značajnija za predikciju kulturne potrošnje mladih u domeni visoke kulture. Najvažniji socijalizacijski faktor u istraživanju čine upravo vršnjaci.

U Istraživanju mladih iz 2021. koje je proveo Eurobarometar⁵ pokazuje se kako su mladi danas više zaokupljeni temama poput zaštite okoliša, ljudskih prava i jednakosti u usporedbi sa starijim građanima/kama. Na nacionalnoj razini, osobe koje dolaze iz siromašnijih sredina

---

⁵ [Youth in Europe 2021 \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurobarometer/)

daju važnost ekonomskim pitanjima pred pitanjima zaštite okoliša. Mladi smatraju i da se budžetom EU treba raspolagati na način da se prioritetno rješavaju problemi zapošljavanja i zapošljivosti, klimatskih promjena te na trećem mjestu dolazi obrazovanje, usavršavanje, kultura i mediji. Vrijednosti EU koje mladi smatraju da se prioritetno trebaju promovirati i braniti na EU i nacionalnoj razini su zaštita ljudskih prava u svijetu, jednakost muškaraca i žena i sloboda govora.

Republika Hrvatska još nije usvojila novu nacionalnu strategiju za mlade za razdoblje od 2023.-2025. godine, a prijedlog je prošao fazu javnog savjetovanja bez objavljenog izvješća o njemu⁶. U Programu koji se predlaže za spomenuto razdoblje prioritetna područja su rad s mladima, participacija mladih u društvu, obrazovanje mladih, mladi i Europske unija, mladi u ruralnim područjima te zdravlje i kriza uzrokovana koronavirusom. Unutar programa ponuđene su i definicije klubova i centara za mlade: „Klubovi i centri za mlade, kao i organizacije mladih ishodišna su točka rada s mladima u Hrvatskoj. Riječ je o fizičkim prostorima ili programima organizacija mladih i za mlade u kojima je važan faktor sudjelovanje mladih u kreiranju sadržaja. Svi sadržaji utemeljeni su na potrebama zajednice, besplatni su za krajnje korisnike i otvoreni za sve zainteresirane. Što se sadržaja tiče, uglavnom je riječ o aktivnostima provođenja slobodnog vremena. Da bi klub mladih odgovarao svojoj uskoj definiciji nužno je da na raspolaganju ima vlastiti prostor koji je specifično namijenjen za aktivnosti kluba za mlade. Centar za mlade je širi pojam od kluba jer obuhvaća više usluga. Program je temeljen na istraživanjima i lokalnim potrebama, otvoren je za sve mlade te njeguje profesionalan pristup radu svih zaposlenih“ (Nacrt nacionalnog programa za mlade, za razdoblje od 2023. do 2025., str.5).

Vidović (2018.) ističe kako je područje kulture ključni element socijalne države. U aktualnom planu Europe za kulturu od 23.-26. utvrđena su 4 prioriteta i to osnaživanje kulturnog i kreativnog sektora, jačanje sudjelovanja u kulturi i uloge kulture u društvu, oslobađanje snage kulture i jačanje kulturne dimenzije vanjskih odnosa EU. Od 2019. europska komisija surađuje s OECD-om na podupiranju razvoja kulture u kontekstu lokalnog razvoja s ciljem maksimiziranja uloge kulture i kulturne baštine na lokalni razvoj, između ostalog i promicanjem razumijevanja i jačanja kulturne participacije⁷. Trenutno je u izradi Nacionalni

---

⁶ Javno savjetovanje o Nacionalnoj strategiji za mlade za razdoblje od 23.-25. [Strukturiranje dokumenta \(gov.hr\)](https://www.gov.hr)

⁷<https://www.oecd.org/cfe/leed/culture-and-creative-sectors.htm>

plan razvoja kulture i medija za razdoblje od 2023.-2027. koji će objediniti sve srednjoročne postojeće planove u kulturi i pratiti strateške ciljeve predviđene Nacionalnom razvojnom strategijom RH do 2030. godine. Između ostalog, Nacionalni plan obrađivat će i teme poticanja kulturnog stvaralaštva, razvoja kulturne produkcije, unapređenja kulturne distribucije, poticanja sudjelovanja u kulturi, unapređenja kulturne infrastrukture te općenito upravljanje kulturnim sustavom⁸.

UNESCO deklaracija o kulturnoj raznolikosti ističe značaj koji raznolikost kulturnih identiteta i njihov suživot imaju na izgradnju socijalne kohezije društva, dok peti članak ističe kako su kulturna prava integralni dio ljudskih prava. Također, u deklaraciji se prepoznaje potreba da javna tijela, u sprezi s privatnim i civilnim sektorom rade na dostupnosti i očuvanju kulturne raznolikosti, budući da tržišni uvjeti sami ne mogu osigurati dostupnost kulture⁹.

Sudionički pristup u kulturnoj politici jedini omogućava demokratizaciju kulture u pravom smislu i zbog toga je jedini koji je prihvatljiv u kontekstu EU okvira kulturne politike. Omogućavanjem smislene participacije građana omogućuje se transparentnost cijelog procesa upravljanja, a građani razvijaju znanja i vještine za donošenje odluka. „Sudioničko upravljanje i javno-civilna partnerstva uključuju jedan vrlo zahtjevan uvjet, a to je utvrđivanje zajedničkog cilja i agende koja nije samo povezana s pojedinim objektima nego ima snažan utjecaj na širu zajednicu čime se otvaraju nove perspektive razvoja lokalne kulturne politike, a posredno i nacionalne“ (Vidović, 2018: 29). Sudjelovanje u kulturi, navodi Aćimović (2022.), nije novina, a podrazumijeva aktivno i pasivno sudjelovanje u kulturi s ciljem izgradnje identiteta i kvalitete života u zajednici. Javne politike sudjelovanja u kulturi obilježava promocija jednakosti, prava na kulturu i kulturne raznolikosti, uzimanja u obzir potreba članova zajednice te održavanje autonomije u kulturi i umjetnosti. Sudjelovanje u kulturnim politikama služi daljnjem razvoju zajednice i izgradnji identiteta pojedinaca. Autorica navodi nedostatak infrastrukture i opreme kao jedan od glavnih problema koji onemogućavaju sudjelovanje u kulturi. „Paradigma sudjelovanja u kulturi zahtijeva poimanje i uključivanje pitanja demokracije u kulturnu politiku, kao i pitanje osiguranja građaninu pojedincu prava na izbor, mogućnost odluke i sudjelovanje u oblikovanju kulturne politike“ (Aćimović, 2022.; 222).

---

⁸<https://min-kulture.gov.hr/o-ministarstvu-15/kulturne-politike-52/stratesko-planiranje/izrada-nacionalnog-plana-razvoja-kulture-i-medija-za-razdoblje-od-2022-do-2027-godine/22285>

⁹<https://en.unesco.org/about-us/legal-affairs/unesco-universal-declaration-cultural-diversity>

Tonković (2022.) ukazuje kako istraživanja kulturne participacije na razini EU pokazuju ispodprosječno sudjelovanje građana/ki RH u kulturnim sadržajima. Veća razina sudjelovanja u kulturi karakteristična je za viša socio-ekonomska obilježja građana, razvijenost naselja, kao i kod žena. Kulturna potrošnja legitimizira kulturne politike, proizvodeći dostupnost i pristup samim sadržajima, ali i oblikuje potrošnju specifičnim mjerama kojima se određen sadržaj uopće nađe u nekoj sredini i može se konzumirati ili u njemu sudjelovati. Autorica zaključuje kako je potrebno kreirati kulturne politike koje bi imale za cilj povećanje kulturne participacije i potrošnje, prvenstveno među stanovništvom kontinentalnih regija i ruralnih područja, ali i među osjetljivim skupinama stanovnika.

„U novije vrijeme važna je pojava novih generacija kulturnih centara koji ujedinjuju organizacije civilnog društva u korištenju i upravljanju javnom infrastrukturom te razvijajući javno-civilna partnerstva i stvarajući time multifunkcionalna i otvorena mjesta za kulturne i društvene aktivnosti namijenjene lokalnoj zajednici“ (Aćimović, 2022: 220). Koncept društveno – kulturnih centara omogućio je ostvarivanje oblika sudioničkog upravljanja u Hrvatskoj. Kod takvih centara primaran je njihov odnos sa zajednicom, dok je odnos sa stručnom zajednicom sekundaran. Društveno kulturne centre označava njihov odnos sa zajednicom, koji varira od mjesta do mjesta, orijentirajući se na kulturu zajednice i njihove specifične potrebe. „Dakle, društveno-kulturne centre vidimo kroz tri dimenzije, prostor u kojem se nalaze, potrebe i interese zajednice te izražajnu formu i simboličko djelovanje pripadnika te zajednice. Zbog toga o društveno- kulturnim centrima valja razmišljati kao o diskurzivnim prostorima“ (Vidović, 2018:66). Svrha centara je osigurati stabilne uvjete za razvoj novonastajućih ili novo prepoznatih kulturno-umjetničkih praksi i formi. Centri služe zajednici kao alat i zajednica u konačnici daje značenje i smisao centru. Celakoski (2022) naglašava kako nove centre karakterizira demokratičnost u pristupu i odlučivanju o kulturnim sadržajima u lokalnoj zajednici neopterećenima profesionalizmom i stručnošću ili ekonomskom isplativošću. Autor ističe kako je prostor za financiranje rada DKC-a i dalje nesiguran i nedovoljan, jer ne postoje izravne i namjenske linije financiranja njihova rada, već se financiraju programskim i projektnim potporama koje se ostvaruju na natječajima. Što se tiče financiranja centara koji su osnivani po principu sudioničkog upravljanja, vidljiva je jača prisutnost potpore od strane lokalne zajednice u smislu održavanja infrastrukture, dok organizacije civilnog društva sudjeluju u odgovornosti za programe i projekte.

Rad u kulturnom sektoru obilježava ili stalna i sigurna zaposlenost (u ustanovama za kulturu) ili projektni, nesiguran i prekaran rad kojeg često obilježava volonterizam i samoeksploatacija te feminizacija (u sektoru kulturnih i kreativnih industrija i organizacijama civilnog društva). Takvi uvjeti rada odraz su nedovoljnog financiranja i izostanka jasnijih kulturnih politika u sektoru (Primorac, J., 2022.). Financijska nesigurnost i nedostatak prostora posljedica je neravnopravnog položaja nezavisne scene, koju Tonković i Pašalić (2020.) promatraju kao poseban oblik civilnih aktera, u kulturnom sustavu RH. Izvan glavnog središta Hrvatske, akteri nezavisne scene susreću se i s potkapacitiranošću, daljnjim nedovoljnim ulaganjima u lokalnu kulturu i sličnim specifičnim opterećenjima. Autorica nezavisne aktere vidi kao one koji se, u borbi za prostorom djelovanja koji ne mora biti shvaćen usko kao materijaliziran prostor, bore za participaciju u ukupnosti lokalnog života u gradu i rade na osvajanju prostora grada za sve lokalne aktere. Narušeni odnosi, komunikacija i suradnja gradske uprave i nezavisne scene (organizacija civilnog društva i neformalnih inicijativa u kulturi), zaključuju autori, predstavljat će izazov uspostavi javno-civilnog partnerstva koje se planira pri realizaciji projekta centra za mlade kao inicijative „odozgo“. „Prema mišljenju sugovornika, nezavisna scena izložena je rastućim pritiscima dominantnih obrazaca tržišnih nadmetanja, koji proizlaze prvenstveno iz konstantnog nerazumijevanja i neprihvatanja njenih temeljnih odrednica. Istraživanje ukazuje na kronični nedostatak političke volje da se akteri nezavisne scene prepoznaju i vrednuju kao stvarna kulturna vrijednost grada...“ (Tonković, Pašalić, 2020: 283-284). Žuvela, Tonković i Krolo (2020.) provedbom ispitivanja potreba dionika za uspostavu Centra za mlade Zadar došli su do zaključka kako srednjoškolci ne znaju čemu točno bi centri za mlade trebali služiti, odnosno, takve prostore nerijetko povezuju s izvanškolskim aktivnostima. Oni srednjoškolci koji jesu zainteresirani za kulturno-kreativno izražavanje i stvaralaštvo mogu biti generatori kulturne scene grada. Studentska populacije mahom je neprepoznata i u literaturi, ali pokazuju istraživanja da može biti od velikog potencijala za razvoj prostora kulturno-društvenih centara. Studenti traže autonomne, apolitične prostore za razvoj potencijala i kreativnosti. Autori su prepoznali i nespremnost dionika na uključivanje u upravljanju prostorom, što može biti prijetnja javno-civilnom partnerstvu i to kod svih dionika (srednjoškolci, studenti i predstavnici civilnog sektora). Podrška sudioničkom upravljačkom modelu u koji su uključeni akteri nezavisne scene raste s dobi ispitanika i zainteresiranosti za društveno-kulturne centre i njihov potencijal u zajednici.

Dosad formirane preporuke za uspostavu sudioničkog modela upravljanja (Vidović, 2018.) koje obuhvaćaju i jasnu podjelu odgovornosti (definirane ovlasti i odgovornosti upravljačkih tijela), organizaciju svojevrnog foruma za uključivanje korisnika u procese odlučivanja, motivaciju organizacija i mrežu za aktivno uključivanje u procese odlučivanja, jasne mehanizmi kontrole, fleksibilan organizacijski dizajn, transparentne procedure korištenja prostora, procesnu usmjerenost, osiguranje dostatnih resursa i dijeljena strateška osnova mogu poslužiti pri budućoj realizaciji procesa upravljanja centrom za mlade, odnosno, društveno-kulturnim centrom u Šibeniku.

Ispitivanje potreba dionika

U periodu od prosinca 2022. do svibnja 2023. provedeno je 9 fokus grupa s ukupno 83 sudionika/ca. U fokus grupama su sudjelovali predstavnici i predstavnice organizacija civilnog društva, učenici/ce šibenskih srednjih škola, studenti/ce, stručnjaci/kinje iz područja sustava socijalne skrbi, mentalnog zdravlja i školskih ustanova te sudionici/ce ustanova u kulturi Grada Šibenika.

Struktura sudionika/ca je sljedeća:

Udruge/Ustanove/Stručnjaci/Neformalne inicijative	37
Srednjoškolci	30
Studenti	16
Ukupno	83

Za fokus grupe unaprijed je pripremljen protokol kojim se ispitalo sudionike/ce o tome što za njih podrazumijeva naziv centra za mlade, prostorne potrebe sudionika/ca, procjena kapaciteta organizacija i dionika za sudjelovanjem u radu centra, percipirani oblici suradnje u centru, procjena uloga drugih dionika u upravljanju centrom, procjena potencijalnih prepreka i rizika u uspostavi centra te prometna i drugi oblici povezanosti centra s urbanim

područjem grada Šibenika, procjena potrebnih aktivnosti, programa i usluga. U tom smislu, istraživačka pitanja su

- a) Utvrditi potrebe dionika i usklađenost potreba dionika s idejnim rješenjem centra
- b) Ispitati spremnost na sudjelovanje i sudioničko upravljanje centrom i općenito percepciju upravljanja centrom kao bitne odrednice budućeg funkcioniranja centra
- c) Procijeniti kapacitete i potrebne postupke za jačanje kapaciteta dionika u trenutku pokretanja centra

Fokus grupe su transkribirane u programu Trankripor iz čega su proizlašli glavni tematski kodovi.

<u>Uloga centra</u>	<u>Vrijednosti</u>	<u>Upravljanje</u>	<u>Pristup i odnosi u prostoru</u>
Prostor za stvaranje sadržaja i prostor stvorenog sadržaja	Sloboda	(ne)povjerenje u institucije	Okoliš i okolica
Prostori rada	Rast/rad/razvoj	Sudjelovanje/uključenost u procese odlučivanja	Mobilnost i povezanost
Prostori zabave – horizontalni prostori	Zdravlje, rekreacija	Stručnost kao odrednica upravljačkog kapaciteta	Susjedi
Nedefinirani prostori	Zabava	Financiranje	
	Stručnost	Održavanje	

Osim podataka dobivenih analizom fokus grupa, udruga Mladi u Europskoj Uniji izradila je i prikupila 79 odgovora na online upitnik za mlade s 65 mladih sudionika/ca kojim su se obuhvatili opći demografski pokazatelji, procjena važnosti nekih od zamišljenih sastavnica

centra za mlade, procjena korisnosti aktivnosti i usluga za mlade u centru, otvoreno pitanje o sadržaju koji mladi žele u centru i ideje za naziv samog centra.

Analiza podataka

Iako je idejno rješenje centra bilo predstavljeno u medijima, većina sudionika/ca nisu prethodno bili upoznati s izrađenim idejnim rješenjem, što se posebno odnosi na populaciju srednjoškolaca/ki i studenata/tica. Zbog toga se pokazalo dobrim započeti fokus grupe otvorenim pitanjem o tome što centar za mlade uopće predstavlja sudionicima/cama.

Potrebe dionika

S2: "Da osjete da imaju nešto šta je za njih, što netko stvara negdi, ali da imaju i taj prostor di oni isto tako to mogu koristitit, biti korisnici, ali i oni koji će to stvarati. Stalno se govori šta negdi mogu raditi šta bi trebali radit, a nigdi se,..., to je prostor gdje će oni doći radit ono što oni baš žele na način na koji oni to žele."

S3: "...njima treba kreativni prostor, oni nemaju ni mjesto ni pedagoge i radionice ništa i tako ja vidim centar za mlade."

S4: "...ali i više nam treba prostor da mi pokažemo ono što radimo.Znači di može stati publika koja bi mogla doći vidit to šta mi radimo, jer evo sada za božić nigdje nemaš ti doći pokazat šta je bilo u dvorani više nema, nema nigdi ništa, tako da..."

G1: "Kako ja mislim odnosno da centar za mlade može biti, da mogu izraziti svoje želje, svoje potrebe i koje će biti zapravo da se nešto poduzme u vezi toga da se nešto napravi u vezi toga i da im se na kraju krajeva omogući ostvarenje tih nekih svojih eventualnih želja ili ciljeva."

G2: "Bilo bi dobro da se stav prema svim tim okupljanjima mladih razbije, volila bi da to je prostor u kojem svatko može osjećati sigurno reći ono što misli, kako misli, bez ikakvih sudova."

St1: "neki ovaj multimedijalni prostor u kojem se možda mogu provoditi neke radionice, tipa prezentacije neke tribine da mogu doći neki gosti, predavači, upoznati naravno mlade iz Hrvatske i Europe. Onda što se tiče nekih edukacijski aktivnosti, onda druge stvari koje bi trebao imati kao neku prostoriju za neformalno druženje, neki kafić, šank neki, neku sobu za djecu, gdje opušteno ljudi mogu sjediti, di će biti biljar, pikado. Koji će biti besplatni, koje su neće naplaćivati, neke druge takve stvari."

S3M: "Nekakav prostor di ono bi bilo super da mladi mogu..., da postoje nekakve prostorije u kojima se može boraviti pa da izađemo i svi se okupimo jer nije da uvijek imamo ono stan kod nekog."

Sudionici/ce udruga, ustanova i neformalnih inicijativa uglavnom su navodili kako bi u centru za mlade trebali postojati prostori za produkciju sadržaja i prezentaciju sadržaja (koncertna dvorana s tehničkom opremom, prostori za vježbu za glazbenike, plesne umjetnike/ce, uvježbavanje i održavanje nastupa srednjoškolaca i sl, a relativno važnima ocijenili su i prostorije za rad, sastajanje i vođenje projekata (uredske ili zajedničke radne prostorije). Sami mladi, srednjoškolska i studentska populacija češće su isticali važnost slobodnog i otvorenog prostora, bez nužno prisutnih strukturiranih sadržaja koje mogu koristiti prema vlastitim potrebama, ali i praznog prostora koji bi se mogao unajmiti ili koristiti za druženja, proslave rođendana i slične slobodne aktivnosti.

Postojeći sadržaji u idejnom rješenju	Prijedlozi sudionika/ca
koncertna dvorana	multifunkcionalna s mogućnošću smanjivanja
ugostiteljski objekt	mladi navode da su im u zajedničkim prostorima za opuštanje potrebni sadržaji poput biljara, pikada, zabavnih igara, knjižnice i sl.
prezentacijska dvorana	prostor za tribine, predavanja, veće

	sastanke
zajednički radni prostori	potreba za radnim prostorom koji nije zajednički i potreba za intimnijim prostorom za pružanje savjetodavnih i socijalnih usluga za mlade (psihologijska i psihoterapijska savjetovanja, radionice, suradnja s timom ZZJZ-a)
penjački sadržaj	
dječji kutak	
odmor	mladi iskazuju više potrebe za slobodnim prostorom u kojem mogu samo sjediti, opuštati se i družiti. Također, velika je potreba od strane mladih iskazana za tzv. „rođendaonicama“ - mjestima gdje mogu organizirati proslave rođendana i sl.
vježbalište	potreba za teretanom
predavaonica, rekreacijska dvorana	
diy kutak	slabo razumijevanje iskazano za ovaj tip sadržaja, a više je naglašena potreba za prostorima za uvježbavanje bendova i drugih sastava mladih
dnevni boravak radni	
kuhinja	
uredi	potreba za samostalnim uredima za organizacije civilnog društva

skate park	
trg	potreba za street art površinama koje bi se mogle oslikavati, potreba za košarkaškim ili drugim oblikom klasičnijeg sportskog igrališta
natkriveni vanjski dio	potreba za vanjskim vrtom za provođenje radionica održivog i zelenog razvoja, vanjska učionica
	Potreba za prostorom za savjetovanje 1 na 1 u smislu pružanja usluga timova iz područja socijalne skrbi, javnog zdravlja, prevencije ovisnosti, seksualnog odgoja i obrazovanja

Idejno rješenje prostora prati recentnu sociološku literaturu iz područja kulturne potrošnje u kojoj mladi naglašeno sudjeluju u glazbenim sadržajima (odlazak na koncerte, slušanje glazbe) kao i u sportskim sadržajima što može biti dobra osnova buduće posjećenosti i atraktivnosti centra populaciji mladih (adolescenata i studenata). Također, ostali planirani sadržaji odražavaju potrebe lokalne zajednice koje nisu zadovoljene nekim od postojećih prostornih rješenja za smještanje sadržaja za mlade i kulturu (dvorane za vježbanje za umjetnike, glazbenike i ples, penjački sport, skate park), ali i djelomične potrebe za kreiranjem slobodnih prostora koje mladi mogu sukonstruirati u namjeni (dnevni boravci za mlade). Predloženim idejnim rješenjem manji dio prostora u centru organiziran je i kao radni prostor i to naglašeno suradničkog tipa. Budući da organizacije civilnog društva u Šibeniku u najvećoj mjeri imaju tek jednu ili dvije zaposlene osobe, a dobar dio ih niti ne zapošljava, ideja umanjena radnog prostora i njegovo svođenje na suradničke prostore može biti opravdana. Ipak, treba voditi računa i o tome da će budući centar zapošljavati određen broj osoba koje će upravljati centrom kao i to da bi prostor centra u perspektivi trebao postati silnica razvoja civilnog društva u gradu. S tim u vezi, sudionici koji dolaze iz organizacija civilnog društva naglasili su potrebu za radnim prostorom, odnosno prostorom u kojem mogu održavati sastanke, ali i arhivirati građu organizacije. Također, kako bi se postigli ciljevi umrežavanja i

suradnje između različitih organizacija civilnog društva, ustanova i JLS buduće vodstvo centra može planirati zajedničke aktivnosti poput izrade strategije upravljanja i razvoja centra, operativne planove na razini projektne godine kao i ciljane kolektive koji mogu raditi na razvoju posebnih tematskih programa i projekata, a koje mogu biti dio buduće temeljne dokumentacije i uspostavljene prakse centra (Statut, osnivački akt, etički kodeks, pravilnici i druga dokumentacija koja će proizaći iz osnivanja centra).

U anketnom upitniku mladima (N=65) je postavljeno pitanje o tome što je važno da budući centar posjeduje kako bi ga koristili, a mladi su u najvećoj mjeri (69%) bitnim označili da je centar mjesto gdje mogu slobodno iskazati vlastito mišljenje, i na kojem će se osjećati sigurnima (77%), kao i da je to mjesto za druženje (73%). Sportski i koncertni prostori najčešći su odgovor mladih kada su u otvorenom pitanju mogli naznačiti sadržaje koje žele u centru, uz sadržaje slobodnog tipa (prostore za druženje, ugostiteljski objekt i proslavu rođendana).

Pitanje upravljanja i odgovornosti

S5: "Iz moje perspektive, mislim da bi taj prostor više trebali preuzeti upravo mladi, a mi ili netko stariji, čisto da vodi nekakvu kako bi reka, glupo je reč opet i kontrolu bez, s kontrolom nema, nema ni te kreacije. Da se drži nekakva struktura i nekakav red. Ali opet mislim da je najbitnije pustiti mladima i onima koji smatraju da nešto nedostaje u gradu, da oni to naprave i da in se svo znanje omogući. To ti ljudi koji su možda tu u toj nekoj kontroli da im pruže to znanje i iskustva da to mogu na puno lakši način napraviti nego neko ko je kretao na doslovno od 0 i svoje znanje kupio na iskustvu."

H3: "Da, to će uvijek bit najveća zavrzlama. Sad živimo u vremenima kad su jako moderna sudionička upravljanja. Ja iz niza primjera kojima sam svjedočio i preko ljudi koji su upleteni u takve priče. To je jako dobar početak jer na papiru zvuči sjajno i onda misliš zvuči sjajno, no međutim, u praksi previše ljudi za 1 stolom radi problem i postoji niz interesa i navlačenja, priča s raznih strana. Kako ja to vidim ja tu vidim da je to nekakva ustanova nekakva organizacija, prostor kojim upravlja grad i koji ima posloženo svoje upravljačko tijelo - ljude koji upravljaju, da li taj još centar ima vijeće ispod sebe koje služi u svrhu odabira programskog sadržaja..."

K3: "Ja sam isto mišljenja da ne treba neka kvazi demokracija sad smo mi svi skupa. Mi ćemo svi dogovarati. Iz osobnog iskustva, znam da tu nastaje kaos, često i da treba bit neka odgovornost i donošenje odluka, i da se zna....ne mora bit čovik, može biti uprava, ravnatelj. Nešto, najlogičnije da Grad stane iza toga. Dobro je da se ne ostane samo na toj poziciji da samo Grad upravlja, neko vijeće, savjetodavno, nekih iskusnih predstavnika organizacija, koji znaju bilo zajednice i potrebe aktera bi trebali biti uključeni u donošenje odluka."

I3: "Mislin da bi se više trebala uključiti pojedince i organizacije iz Šibenika da to bude malo otvorenije, dakle da bude struktura upravljanja, ja sam na raspolaganju i to nekakvo savjetodavno vijeće koje bi uključivalo maltene po jednog predstavnika svake organizacije iz Šibenika na volonterskoj bazi... mada, to je ružičasto previše"

S2.1: "Pa mislim to je projekt grada, a ja mislim da bi to grad trebao ovaj upravljati time i na neki način omogućiti da drugi rade tamo šta treba... ja, ja to tako vidim, nemam pojma šta su zamislili, ali mislim da bi oni trebali financirati tu nekakvu organizacijsku strukturu, ali dati nekome ko ima neku stručnost da tu radi."

S2.4: "mislim da udruge ovdje mogu jedino biti pružatelji usluge da se ne bi dogodilo puno baba kilavo dite je bitno da mora biti jedna osoba koja upravlja, ali znaju šta ko radi od udruga koje su tu da pružaju usluge korisnicima za koje misle da im treba ili koji korisnici traže... ako se stavi neodgovarajuće ljude, ako se bude ono upravljalo na način da nemaš neki jasan plan i način ako ne dopustiš udrugama slobodu da rade ono zašto su osposobljene i šta mogu raditi i baš ovo ako bude previše ljudi koji budu vukli svako na svoju stranu i nema neke sinergije i dogovora, ali svakako ako se stave krivi ljudi da upravljaju politički, onda nema ništa."

Predstavnici organizacija civilnog društva skeptični su prema modelima upravljanja u kojima se odlučivanje dijeli između JLS i samih organizacija, zbog bojazni od međusobnog blokiranja donošenja odluka i nepovjerenja u ustaljene sustave zapošljavanja koja vide kao korumpirana. Ulogu organizacija civilnog društva vide kao savjetodavnu i više orijentiranu na program i odlučivanje o programskom usmjerenju centra, odnosno, žele participirati i sudjelovati u odlučivanju, ali su skeptični prema mogućnosti da se to smisleno omogući kroz sudioničko upravljanje. Primjetna je manjkava informiranost o zakonskim mehanizmima i načinima upravljanja u javno-civilnom partnerstvu i mogućnostima za jasnije reguliranje prava i obveza

u takvim partnerstvima. Spremnije su upravljanje centrom prepustiti Gradu Šibeniku što bi, iz njihove percepcije osiguralo jasnu odgovornost Grada za funkcioniranje i održavanje prostora Centra, iako žele sudjelovati u odlučivanju o programskom sadržaju centra. Sami mladi su svjesni mogućnosti za uključivanje u odlučivanje o centru preko Vijeća učenika, iako su svjesni da (*“po mome iskustvu, većina zastupnika u vijeću učenika su amebe”*) su Vijeća, jednako tako, formalna tijela za sudjelovanje učenika s niskom realizacijom participacije u pravom smislu te riječi. Arnstein, S.R. (1969) opisuje participaciju građana i dijeli je na neparticipaciju, stupnjeve tokenizma (formalne participacije) i stupnjeve građanske moći (participacije). U smislu prikupljenih odgovora, organizacije civilnog društva i učenika/studenata smatraju kako će participacija kroz sudioničko upravljanje centrom polučiti rezultat koji će takvu participaciju smjestiti očekivano na neki od stupnjeva tokenizma. “Poticanjem sudjelovanja zajednice u procesima donošenja odluka u kulturi i dijeljenjem odgovornosti i prava oko upravljanja javnim resursima u kulturi, razvijaju se potencijali uravnoteženog, pristupačnijeg i adekvatnijeg razvoja kulture, a s time i čitave zajednice” (Žuvela, Tonković, Krolo, 2020:12). Suradničko i sudioničko upravljanje prostorima u Republici Hrvatskoj ogleda se kroz niz već prepoznatih primjera (Rojc, Dom Mladih, Pogon, Rijeka 2020, itd.), ali u zakonodavnom okviru smješta se u Zakon o udrugama i Zakon o ustanovama, Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o zakladama i fondacijama, a problematiku svakog od pristupa detaljno su obrađeni kroz aktivnosti zaklade Kultura Nova i lokalnih stručnjaka (Žuvela, Tonković, Krolo (2020), Vidović (2018)).

Vidović (2015.) naglašava kako javno - civilno partnerstvo rezultira kvalitetnijim upravljanjem javnim resursima u zajednici te prikazuje 5 modela ostvarivanja takvih partnerstava putem modela hibridizacije, zajedničkog upravljanja, suradničkog upravljanja, proširene suradnje i nove javne kulture. S obzirom na iskazan interes za sudjelovanjem u odlučivanju i upravljanju budućim centrom od strane organizacija civilnog društva, ali i izražene bojazni od uključenosti “politike” u procese sudioničkog upravljanja potrebno je odabrati takav model/modele upravljanja kojima se umanjuju rizici od pojavljivanja nepovjerenja i/ili povlačenja dionika iz upravljanja. Također, budući da se izgradnja centra planira realizirati tek u 2027. godini Grad može osmisliti niz procesa za umrežavanje i osnaživanje civilnog sektora za sudjelovanje u upravljanju centrom, budžetirati i financijski podržati edukativne procese za organizacije civilnog društva, procese strateškog i operativnog

planiranja rada budućeg centra temeljenog na participativnom modelu uključivanja niza dionika i iz organizacija civilnog društva, kao i građana/ki, podržati i poticati stvaranje programskih mreža OCD-a i građana te na druge načine osigurati da se, kada se odluči za model upravljanja centrom, za taj model postoji baza znanja i opredijeljenosti za njegov uspjeh kao i dokumentacijska podloga za upravljanje centrom. S obzirom na činjenicu da grad sve više opterećuju procesi turistifikacije i komodifikacije, kako javnih otvorenih prostora, tako i prostora u centru grada općenito, ali i rastuća ekonomska kriza, važno je utjecati na potencijalno gašenje postojećih inicijativa, kolektiva i OCD-a koji aktivno doprinose kulturno-umjetničkom, sportskom ili civilnog sektoru i koji mogu biti potencijalni dionici budućeg centra.

Pitanja dostupnosti, okoliša i okoline centra - rizici

Analizom fokus grupa vođenih s mladima, OCD-ima i drugim predstavnicima/cama dionika pojavili su se određeni rizici u budućem upravljanju i funkcioniranju centra za mlade.

Rizik	Mjere za otklanjanje rizika
1. Dostupnost centra	
1.1. Pješački putevi	<ul style="list-style-type: none"> - osigurati uređene, sigurne i osvijetljene pješačke puteve do centra iz smjera Brodarica, smjera Ražina i smjera grada, posebno na području Željezničke postaje Mandalina
1.2. Javni prijevoz	<ul style="list-style-type: none"> - osigurati dostupnost centra javnim gradskim prijevozom i to, po mogućnosti, za više gradskih linija i za različita područja grada. - posebno je važno osigurati dostupnost učenicima osnovnih i srednjih škola i studentima kojima značajan izdatak i onemogućavanje pristupa predstavlja cijena prijevoza (mladi u fokus grupama iskazali su potrebu za

	<p>besplatnim prijevozom, a mladi u sklopu školskog subvencioniranog prijevoza subvencije ostavaruju samo za pojedine linije)</p>
<p>1.3. osobe s invaliditetom i druge osobe smanjenih mogućnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - osigurati dostupnost centra osobama smanjenih mogućnosti
<p>2. Okolina</p>	
<p>2.1. Veteranski centar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mladi i OCD-i su iskazali prijetnju koju za provođenje programa centra može predstavljati blizina Veteranskog centra u smislu ograničenja koja mogu proizlaziti zbog buke koja će nastajati u glazbenom dijelu programa. U tom smislu potrebno je ostvariti komunikaciju i suradnju između upravljačkog tijela centra i Veteranskog centra kako bi se usuglasile potrebe korisnika uz perspektivu potencijalnih programa kojima se jača međugeneracijska suradnja i razumijevanje.
<p>2.2. Dalmare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mladi su lokaciju centra procjenjivali kao povoljnu baš zbog obližnjeg trgovačkog centra Dalmare u koji odlaze. Zbog toga, važno je u budućem centru planirati ugostiteljsku ponudu i sadržaje koji će biti od interesa mladih, budući da blizina trgovačkog centra može biti poželjan faktor u privlačenju publike, ali jednako tako i prijetnja.
<p>2.3. Trokut</p>	<ul style="list-style-type: none"> - potrebno je unaprijed planirati učinkovitu suradnju nadopunjavanje u programskim aktivnostima kako bi se stvorila koherentna i cjelovita ponuda u cjelokupnom području

<p>2.4. Studentski dom i drugi obrazovni sadržaji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - potrebno je unaprijed planirati učinkovitu suradnju i nadopunjavanje u programskim aktivnostima kako bi se stvorila koherentna i cjelovita ponuda u cjelokupnom području
<p>2.5. Škole</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stručnjaci u obrazovanju centar vide kao potencijalan prostor za provedbu izvannastavnih aktivnosti škola. Kako bi se ta suradnja ostvarila potrebno je poznavati procese planiranja u školama i unaprijed osmisliti i dogovoriti učinkovite suradnje
<p>3. Okoliš centra i sigurnost</p>	
<p>3.1. Prostori za druženje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - mladi su iskazali potrebu za korištenjem vanjskih prostora centra za niz nestrukturiranih aktivnosti te su iskazali bojazan da vanjske prostore neće moći slobodno koristiti zbog blizine veteranskog centra, zbog čega treba poduzeti neke od mjera za uspostavljanje dijaloga između dvaju centara - mladi su procijenili kako bi okoliš centra i njegova lokacija mogli predstavljati problem za mladu skupinu korisnika centra zbog udaljenosti, neosvijetljenosti lokacije i nepostojanja dobre javne prometne infrastrukture
<p>3.2. Prostori za strukturirane aktivnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - mladi i OCD-i su iskazali potrebu da su vanjski prostori prilagodljivi različitim aktivnostima mladih, kao i to da su podložni promjenama interesa i aktivnosti za mlade zbog čega treba planirati slobodne okolišne prostore za razvoj interesa i aktivnosti sukladno potrebama koje mogu nastati u budućnosti

Kapaciteti i financiranje

S7: "Neformalne skupine mogu biti održive kroz sponzorstva. Mogao bi se naći i model u kojem bi Centar raspolagao sredstvima koje bi dodjeljivao mladima i neformalnim skupinama za potrebe programa samog Centra za mlade."

S8: "VUŠ ima natječaj za studentske projekte te bi studenti putem tog natječaja mogli financirati svoje aktivnosti unutar Centra."

H3: "Koncertna dvorana bi se trebala naplaćivati (kao i ostali prostori) ali bi se trebala uzeti u obzir distinkcija komercijalnog od nekomercijalnog sadržaja."

S2.5: "Treba misliti na djecu u riziku koji nemaju novca. Dobro se tu treba razmisliti. Možda neki model na uputnicu; možda suradnja sa centrom i tako dalje gdje bi dolazili pouputnicu pa da im se te aktivnosti subvencionira."

S2.4.: "ako bi to moglo funkcionirati kao što gradska knjižnica funkcionira, da imaš jednu članarinu pa da ti je sve unutra besplatno... sportski i kulturni dio bi trebao biti po meni u najvećoj mogućoj meri krajnjem korisniku i djeci besplatan"

Istraživanje o stanju u kulturi grada Šibenika provedeno u sklopu projekta Krešimir ukazalo je na to da od 41 aktivne udruge u kulturi (u istraživanje su bile uključene i sve relevantne organizacije mladih/za mlade aktivne u lokalnom kontekstu) njih 14 prelazi godišnji budžet od 100000,00 HRK i provodi do 3 projekta godišnje, uvelike ovisi o lokalnim izvorima financiranja, a slabo koriste natječaje EU za financiranje aktivnosti. OCD-i i zaposleni u OCD-ima ovisi o ekonomskom i socijalnom okruženju unutar kojega provode svoje programe. Projektno financiranje omogućava naknadu za rad kojega se osobno u sektoru doživljava kao smislenog, uz česte fenomene potplaćenosti, sagorijevanja i samoeksploatacije. Rad u organizacijama civilnog društva može se okarakterizirati kao nesiguran oblik rada. Zbog toga su autori formirali preporuke za javne politike koje se tiču kreiranja višegodišnjih oblika potpora OCD-ima, jačanju kapaciteta organizacija, omogućavanje prostorne i tehničke dostupnosti, orijentirati se na izgradnju kapaciteta civilnog društva privlačenjem mladih i druge kojima bi se rad u sektoru olakšao i kako bi se podigla kvaliteta provedenih programa i projekata (Barada, Primorac, Buršić, 2016.).

Tijekom analize fokus grupa uključeni predstavnici organizacija civilnog društva očekuju od Grada uspostavljanje takvog modela koji bi omogućio da se potrebni i neprofitabilni sadržaji unutar centra odvijaju uz subvenciju, odnosno, da za korisnike/ce budu besplatni. Također, smatraju kako komercijalni sadržaji trebaju biti uz naplatu, iz čega je moguće osigurati održivost samog centra i održavanja njegove materijalno-tehničke infrastrukture. Istovremeno, više predstavnika OCD-a iskazuje potrebu za podrškom u smislu knjigovodstvenih usluga i usluga pisanja projekata, što proizlazi iz činjenice da manji broj udruga zapošljava kao i da se velik broj aktivnosti OCD-a organizira na volonterskoj osnovi. Samim time, neophodno je uspostaviti modele koji će doprinijeti rasterećenju volonterskog i neplaćenog rada kod potencijalnih budućih korisnika i dionika centra, uz istovremeno njegovanje i poticanje volonterizma kao oblika razvoja publike i budućih aktera civilne scene. S tim u vezi, a i s obzirom da Grad Šibenik trenutno najmanji dio izdvajanja za društvene djelatnosti izdvaja upravo za područje rada udruga civilnog društva, Grad bi mogao strateški planirati razvijanje kapaciteta organizacija civilnog društva i svrhovitih programa koji bi u roku dovršetka centra mogli biti dio ponude u centru. Također, sudionici značajan doprinos održivosti centra vide kroz ugostiteljstvo kao djelatnost koja može donijeti dodatne prihode centru za održavanje aktivnosti i programa.

Naziv centra

Svi sudionici/ce fokus grupa, kao i većina anketiranih mladih slažu se kako se budući centar ne bi trebao zvati "Centar za mlade" te da bi to moglo odbiti mlade od dolaska na takvo mjesto. Prijedlozi koje su mladi dali za naziv budućeg centra navedeni su u tablici niže:

EpiCentar

Ši-ška

Naprijed

DiŠ!!

Bixbeat, dolazi od Biksbite (jedan od manganovih minerala), i beat kao element glazbe,

Bixbeat (doskocica - biksbit sa modificiranim krajem beat)

Happy Placer

Centar svita

Tesla

Centar Z

Šibenska mladež

Albatros

Klub mladih

Panda, Zama (za mlade),Acem (aktivni centar za mlade)

Šibenski Inkubator za MladE - ŠIME

Zaključne napomene

Izgradnjom centra za mlade u Šibeniku, nakon višedesetljetne borbe civilnog sektora za iznalaženjem adekvatnih prostornih rješenja za rad i djelovanje organizacija civilnog društva i neformalnih inicijativa, mogle bi biti zadovoljene njihove prostorne i materijalno-tehničke potrebe. Iako se idejno rješenje centra pojavljuje kao inicijativa "odozgo", ono nije bez uporišta, budući da su izrađivači idejnog rješenja sudjelovali i u prethodnim procesima zagovaranja prostornih rješenja za funkcioniranje civilnog sektora, kao i to da su u samoj izradi rješenja praćene dosadašnje preporuke i postojeće analize stanja i potreba dionika u sektoru. S tim u vezi, rezultati provedenih fokus grupa ukazuju na visoko slaganje potencijalnih budućih korisnika/ca centra s postojećim idejnim rješenjem, a neslaganje se očituje najviše kod tzv. "makerspace-a, DIY/DIWO prostora" za koji niti mladi kao budućí korisnici, ali niti organizacije civilnog društva kao dionici u centru ne vide namjenu. S druge strane, ispitivanjem potreba dionika iskristalizirala se potreba mladih srednjoškolaca i studentske populacije za prostorima koji su otvoreni, slobodni, dostupni i nestrukturirani za organizacije druženja, provođenja slobodnog vremena, proslave rođendana i slične aktivnosti. Istovremeno, naglašena je potreba mladih glazbenika/ca za prostorijom za uvježbavanje za rastući broj srednjoškolskih glazbenih sastava, koji proizlazi iz novonastale lokalne scene koja se dogodila u okviru inicijative Superval i Adventure Šibenik.

Iako je planiranje smanjenih radnih prostora za organizacije civilnog društva utemeljeno na potkapacitiranosti većine organizacija i malom broju ukupno zaposlenih u organizacijama, ali i činjenici da su suvremeni suradnički prostori moguće kvalitetnije rješenje za uspostavljanje mreža suradnje unutar centra, iz fokus grupa je razvidna potreba za prostorima za arhiviranje građe organizacija civilnog društva i prostorima koji su intimniji, a koji mogu koristiti onim organizacijama koje se bave psihosocijalnim i savjetodavnim radom s mladima u smislu intimnih prostora za provođenje razgovora 1 na 1. Također, u vanjskom prostoru javlja se potreba za osiguravanjem površina za street art kulturu i programe održivosti i zelenog razvoja u vidu zelenih učionica.

Činjenica da najveći dio centra čine sportski i sadržaji u kulturi (glazbeni i audio-vizualni) prati potrebe mladih za upravo takvim sadržajima, a može značiti i realnu mogućnost za kreiranjem programa koji će stremiti i (samo)održivosti, s tim da je potrebno strateški

planirati programe na način da omogućuju pravo na sudjelovanje u kulturi svim korisnicima/cama. S obzirom da se centar uspostavlja primarno kao potreba mladih i u smislu izgradnje civilnog društva i zadovoljavanju razvoja kulturno-umjetničkog identiteta grada, u smislu budućeg upravljanja i financiranja rada centra potrebno je voditi računa o specifičnim zahtjevima populacije mladih i rizicima koji se javljaju s obzirom na socijalnu isključenost dijela te populacije. Prilikom formatiranja budućeg rada centra, ali i poziva i javnih natječaja u okviru odabira dionika i programa u centru treba voditi računa o uključenosti programa za osobe sa smanjenim mogućnostima i u riziku od socijalne isključenosti te bi takvi projekti, programi i ponuda centra trebala za krajnje korisnike/ce biti besplatna.

Svi sudionici/ce fokus grupa ulogu Grada vide kao presudnu za upravljanje i razvoj centra u smislu održavanja prostora, financiranja rada tzv. "hladnog pogona", osiguravanja materijalno-tehničkih uvjeta i upravljanja, uz uvjet stručnosti i uključenosti dionika u programsko planiranje i odlučivanje te autonomno kreiranje programa u okviru centra. Od buduće upravljačke strukture centra očekuje se stručnost, apolitičnost i transparentnost, uz pružanje korisnih usluga za rasterećenje preopterećenih i potkapacitiranih organizacija u vidu pružanja usluga knjigovodstva, pisanja projekata i kreiranja mreža suradnje. U tom smislu, a budući da se izgradnja planira u (najranije) 2027.godini, Grad Šibenik unaprijed može programirati i budžetirati javne natječaje i pozive kojima će uočene nedostatke u kapacitetima organizacija premostiti do trenutka otvaranja centra kako bi se osigurao nesmetan nastavak rada organizacija u novom prostoru. Također, što se upravljanja tiče, indikativna je spremnost i OCD-a, ali i samih mladih na uključivanje u procese donošenja odluka, to jest iskazani interes da sudjeluju u programskom odlučivanju i strateškom te operativnom planiranju rada centra, bez obzira na iskazano očekivano nepovjerenje u gradske institucije. S tim u vezi, iako sudionici/ce iskazuju formalno nepovjerenje prema sudioničkim modelima upravljanja, oni istovremeno žele biti uključeni i traže demokratizaciju procesa odlučivanja u budućem radu centra. Zbog toga bi buduće predloženi model upravljanja centrom trebao slijediti neki od modela sudioničkog upravljanja, kako ga predlaže Vidović (2015.), uz osiguravanje da proces uspostave svih struktura odlučivanja bude proveden maksimalno transparentno i otvoreno kako bi dionici stekli povjerenje u proces i buduću upravljačku strukturu.

Na kraju, okoliš i okolina centra iziskuju dodatne intervencije u unaprjeđenju pristupa slabo mobilnim mladima, srednjoškolcima i studentima, uz naglasak na dostupnost centra

javnim prijevozom osobama iz više udaljenijih dijelova grada i po pristupačnoj cijeni, odnosno za određene kategorije građanstva i besplatno. Osim toga, susjedni prostor Veteranskog centra većina dionika vidi kao potencijalan prostor neslaganja i sukoba, zbog čega je nužno uspostaviti dijalog dvaju centara i osigurati donošenje dogovora o načinu korištenja dijeljenih vanjskih javnih prostora, s posebnim naglaskom na uspostavljanje međugeneracijske solidarnosti.

Budući društveno-kulturni centar u Šibeniku predstavlja multisektorski prostor sporta, kulture i umjetnosti, socijalnih usluga i aktivnosti za unaprjeđenje građanskog društva. Kao takav, može postati silnicom razvoja civilnog sektora grada i produbiti postojeća postignuća u polju kulture, građanskog aktivizma i kulture mladih. Osiguravanjem dugo traženog, adekvatnog prostora za rad i djelovanje organizacija civilnog društva moguće je unaprijediti kapacitete samih organizacija, ali i potaknuti nove oblike programskih suradnji JLS-a, ustanova, udruga i građana/ki. Predstojeći period uspostavljanja modela upravljanja centrom od iznimne je važnosti za buduće funkcioniranje centra u svijetlu kontinuiranog ispitivanja potreba svih dionika, usuglašavanja njihovih potreba i otklanjanja potencijalnih rizika o čemu će ovisiti i buduće funkcioniranje centra. S obzirom na to da se u Šibeniku dugi niz godina kroz razne inicijative i projekte radi upravo na mapiranju stanja i potreba te poticanju umrežavanja i uspostavljanja suradnje ključno je zadržati sve dionike zainteresiranima i spremnima na daljnje sudjelovanje u takvim procesima. Grad Šibenik, u tom smislu, ima zadaću i mogućnost, na temelju dostupnih saznanja strateški planirati podršku dionicima za održavanje rada do otvaranja centra, vodeći se načelima transparentnosti, stručnosti i stvarne participacije dionika u procesu.

Literatura

1. Aćimović, T. (2022): „Koncept sudjelovanja u kulturi i pravo na kulturu“, u ur. Matanovac Vučković, R., Uzelac, A., Vidović, D. „Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo kulture i medija RH, Zagreb, dostupno na: [Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj.pdf \(gov.hr\)](#)
2. Arnstein S.R. (1969.) A Ladder of Participation. *Journal of the American Planning Association*, 35(4), 216-224
3. Barada, V., Primorac, J., Buršić, E. (2016.) *Osvajanje prostora rada. Uvjeti rada organizacija civilnog društva na području suvremene kulture i umjetnosti*, Zagreb, Biblioteka Kultura nova
4. Celakoski, T. (2022): „Novi kulturni centri“, u ur. Matanovac Vučković, R., Uzelac, A., Vidović, D. „Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo kulture i medija RH, Zagreb, dostupno na: [Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj.pdf \(gov.hr\)](#)
5. Ilišin, V., Spajić Vrkaš, V. (2017.): „*Generacija osujećenih – mladi u Hrvatskoj na početku 21.stoljeća*“, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb
6. Mustapić M., Milas, G., Dergić, V. (2022.): „Kulturna participacija, kulturna socijalizacija i prijenos kulture među hrvatskim adolescentima *Sociologija i prostor*, 60 (3), 441-463
7. Primorac, J. (2022): „Uvjeti rada u kulturi, politike zapošljavanja za kulturni sektor“, u ur. Matanovac Vučković, R., Uzelac, A., Vidović, D. „Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo kulture i medija RH, Zagreb, dostupno na: [Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj.pdf \(gov.hr\)](#)
8. Tonković, Ž., Pašalić, H. (2020.): „Nezavisna kulturna scena kao akter promjena u urbanom prostoru; primjer Zadra“, *Sociologija i prostor*, 58, 218(3), 267-289
9. Tonković, Ž. (2022): „Potrošnja u kulturi“, u ur. Matanovac Vučković, R., Uzelac, A., Vidović, D. „Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo kulture i medija RH, Zagreb, dostupno na: [Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj.pdf \(gov.hr\)](#)

10. Vidović, D. (2015.) „Priručnik: Uradi sam – DKC“ u Mišković D., Žuvela A., Vidović D. Radna bilježnica za društveno-kulturne centre. Prema institucionalnom pluralizmu. Razvoj društveno-kulturnih centara. Zagreb: Zaklada Kultura Nova, 61-75
11. Ur. Vidović, D. (2018): *Uradimo zajedno. Prakse i tendencije sudioničkog upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj*, Zaklada Kultura nova, Zagreb, dostupno na: <https://kulturanova.hr/znanja-i-resursi/biblioteka-quotkultura-novaquot/uradimo-zajedno>
12. Žuvela, Ana, Tonković, Željka, Krolo Krešimir (2020.): „*Smjernice za uspostavu sudioničkog upravljanja na primjeru centra za suvremenu kulturu, umjetnost i mlade Zadar*“, dostupno na <https://www.bib.irb.hr/1105293>, 29.5.2023.

Internetski izvori

Europski okvir za kulturnu baštinu: <https://culture.ec.europa.eu/hr/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>

Ministarstvo kulture, izrada nacionalnog plana razvoja kulture i medija 22.-27. <https://min-kulture.gov.hr/o-ministarstvu-15/kulturne-politike-52/stratesko-planiranje/izrada-nacionalnog-plana-razvoja-kulture-i-medija-za-razdoblje-od-2022-do-2027-godine/22285>

Središnji ured za demografiju i mlade <https://demografijaimladi.gov.hr/istaknute teme/mladi-4064/nacionalni-program-za-mlade-4072/4072>

Javno savjetovanje o nacionalnoj strategiji za mlade 23.-25. <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/MainScreen?EntityId=23664>

Eurobarometar – Youth in Europe 2021 [Youth in Europe 2021 \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurobarometer/)

Projekt Krešimir, Izvješće o stanju u kulturi grada Šibenika [Izvješće o stanju u kulturi grada Šibenika \(kresimir.hr\)](https://www.kresimir.hr/izvjestaji/izvjestaji-2021)

UNESCO univerzalna deklaracija o kulturnoj raznolikosti, <https://en.unesco.org/about-us/legal-affairs/unesco-universal-declaration-cultural-diversity>

Strategijom razvoja urbanog područja Šibenik za razdoblje od 2021.-2027. ([Nacrt Strategije razvoja urbanog područja Šibenik za razdoblje 2021.-2027. i Strateške studije o utjecaju](#)

["Strategije razvoja urbanog područja Šibenik za razdoblje 2021.-2027." na okoliš - Službene stranice Grada Šibenika \(sibenik.hr\)](#)

Akcijski plan sudioničkog upravljanja u kulturi grada Šibenika ([Dokumenti :: Krešimir \(kresimir.hr\)](#))